

14.11.21

הנדון- תת"ל 65א- מת"צ נתניה שפיים- חוות דעת נופית

רקע

תת"ל 65 מציעה בתחום ביצת הפולג הרחבה של מסילות הרכבת מ-2 מסילות ל6 מסילות ותוספת מת"צ. תכנון זה עתיד לייצר פגיעה נופית באזור ערכי מאוד. אנו כמובן מבינים את הצורך בהרחבת המסילות, אך סבורים כי בשטח ערכי זה יש לתת דגש מיוחד לפיתוח הנופי ולצמצום הפגיעה החזותית. על כן, יש לפתח את המינימום הנדרש על מנת לצמצם את הפגיעה הצפויה ולשמור על ערכי הנוף במקום

תאור הסביבה

אזור ביצת הפולג הינו שטח ההצפה של נחל הפולג היוצר בית גידול לח ונדיר בארץ שמשמש כשטח טבעי בלב האזור האורבני של השרון.

תחום התכנית, בקטע זה, נצפה מאזורי תצפית שונים בדגש על טיילות אזורית, חניון קק"ל, מקוה אודים, שמורת טבע שער פולג, קיבוץ יקום, שמורת טבע תל יצחק, חוות רונית.

נוף הביצות מהווה נוף משמעותי בדגש על אזורי הצפה, חשות קניים לצד אזור חקלאות פתוחה, מטעים ופרדסים.

בעבר היו שטחי ביצות רבים באזור זה אך רובם נעלמו בעקבות פיתוח וחקלאות. שטח זה שנשאר, על אף שמוגדר כשטח חקלאי, ברובו אינו מעובד בשל הצפות, ועל כן נוצר בית גידול ייחודי המשמר מאות מיני חי וצומח ייחודיים, חלקם בסכנת הכחדה. מעבר לאיכותו האקולוגית של השטח, חשיבותו נעוצה בכך שהינו שטח פתוח נרחב בלב אזור אורבני ההולך ומצטופף בין נתניה לתל אביב.

במיוחד בתקופה זו, למדנו על חשיבות השטחים הפתוחים לרווחה האנושית, כמקום לטיילות ופנאי, והחשיבות במיוחד בשטחים קרובים ונגישים. אזור זה נמצא בסמיכות לריכוז האוכלוסייה המשמעותי ביותר בארץ ומגלם מארג של שטחי חקלאות ושטחים טבעיים של בית גידול לח- על מגוון הצומח ובעלי החיים שבו, דגש מיוחד על הציפורים הרבות בשטח זה המושכות את חובבי תצפיות הציפורים בעונה. בעתיד אף יתוכננו מתקנים התומכים בתיירות צפרות זו.

פלמינגו מצוי בשטחי ההצפה העונתיים, ממערב למסילה בביצת הפולג. צילום ד"ר יריב מליחי

התכנון המוצע והפגיעה הנופית הצפויה בעקבותיו

כיום בתחום ביצת הפולג עוברות 2 מסילות רכבת על גבי סוללה ולצדן קו מתח עליון. התכנון המוצע מציע להרחיב את החתך ל-6 מסילות ובנוסף להוסיף מסלול תחבורה ציבורית לאורך המסילות.

נראה כי התכנון המוצע באזור זה אינו מתייחס כלל לרגישות השטח, שהינו שטח ייחודי וערכי ביותר, והינו מאוד בזבזני בשטח ומוטה משיקולים הנדסיים:

1. המסילות אינן נצמדות למסילות הקיימות, המסילות הקיימות מתבטלות, וכל מערך 6 המסילות החדש מתוכנן לקום מזרחית למסילות הקיימות. השיקולים לכך הינם ככל הנראה תפעוליים, אך באזור כה רגיש זוהי החלטה בזבזנית שמפירה שטח פתוח טבעי שלא לצורך- מעל 10 מטר רוחב של שטח פתוח נוסף מופר לצורך בניית מסילות חדשות במקום לעשות שימוש בתוואי הקיים.
  2. בין המת"צ למסילות מפרידה דרך שירות ותעלה ברוחב כולל של מעל 7 מ'
  3. מיסעת המת"צ תופסת שטח של כ-11.5 מ', זאת על אף שהמת"צ תוכנן כדו נתיבי בחתך מצומצם. זאת בזמן שאין נימוקים למיקום המת"צ דוקא לאורך המסילות בשטח עם ערכיות נופית סביבתית גבוהה (ראה על כך בהרחבה בחוות הדעת התחבורתית המצורפת)
  4. מתוכננות 4 דרכי שירות ודרכים חקלאיות לאורך המסילה ברוחב כולל של מעל 15 מ'- זאת כפילות שאין להעלות על הדעת בשטח כה רגיש- וניתן לעשות דו שימושיות בדרכים החקלאיות ובדרכי השירות על מנת לצמצם את תפיסת השטח.
  5. לאור הרחבת שטח תשתיות התחבורה קווי המתח יועתקו מזרחה אל לב הביצה שם יהיה צורך בהפרה להכשרת דרכי גישה למנופים והכשרת רחבות לבניית עמודים.
- לסיכומו של דבר, נראה שניתן היה לבצע את הרחבת המסילות, שאין מן הנמנע שתהיה בתוואי זה על אף רגישות השטח, אך לחסוך הפרה של מעל 30 מ' משטח הביצה באמצעות ויתור על המת"צ בתוואי זה, ותכנון מדוקדק יותר שמתחשב ברגישות השטח. זאת תוך צמצום רוחב המסילה ותכלול שיקולים נופיים סביבתיים ולא רק הנדסיים בתכנון.

השפעת התכנון על הנוף הקיים

כיום ישנן תשתיות שעוברות בתחום ביצת הפולג, אך אין ספק שהרחבה מסיבית כזו תשנה את הנוף בצורה משמעותית.

מדובר בתשתית הרבה יותר רחבה ואינטנסיבית, הנדרשת לעבודות עפר, ובניית קירות. ועתידה לגרור תנועה רבה יותר של רכבות וכלי רכב במרחב, וכך תייצר הפרה בנוף הן על ידי שינוי בשימוש הקרקע והן על ידי הפרעות כגון תאורה ורעש שסביר שירחיקו משם מינים, וישפיעו על חוויית המטייל או הצופה בשטח.

בנוסף תוואי כה רחב של סוללות ועבודות עפר אינטנסיביות סביר כי ישנה את משטר הניקוז בשטח, ויביא להתייבשות של חלקים מסויימים והצפות בחלקים אחרים ובכך ישנה גם את התכסית הסובבת.

מצרפות מספר תמונות מהשטח עם הדמיות שמייצגות את השינוי הנופי הצפוי (בהסתמך על החתכים הנופיים של התוכנית):

המסילה הקיימת מבט מכיוון צפון מערב

התכנון המוצע מבט מכיוון צפון מערב

המסילה הקיימת מבט מדרום

התכנון המוצע מבט מדרום

המסילה הקיימת מבט מכיוון דרום מזרח

התכנון המוצע מבט מכיוון דרום מזרח